

Dragi prijatelji na poetskiot zbor,

Se čuvstvuvam neobično ^{počestvuvam} ~~prijatno~~, sto Sovetot na Struškite Večeri mi ja ukaža doverbata ovaa večer pred vas da go prestavam nesomneno najgolemiot živ poet na crna Afrika Leopold Sedar Sengor.

Ušte ednas sakam lično da mu se zablagodaram na počituvaniot gostin

da prisustvuva
govata zemja, vo
t, i znam deka po-
poetskiot zbor go

t kontinent ja

a izborot od ne-

geografski dalečna

e citateli, ljubov-

načam so ljubovta što ja čystu
vam

Sinjarki da ha

ki svet, a jas se

goslovenskiot čit-

43/ 61
A. Mirov:

Говор за поезијата

на Л. С. Седар Сенгор

на Сојузните беври

на поезијата

5 мина + 1 = 6

машинотис

Dragi prijatelji na poetskiot zbor,

Se čuvstvuvam neobično ^{počestvovan} ~~priznan~~, sto Sovetot na Struškite Večeri mi
ja ukaža doverbata ovaa večer pred vas da go prestavam nesomneno najgole-
miot živ poet na crna Afrika Leopold Senar Sengor.

Ušte ednas sakam lično da mu se zablagodaram na počituvaniot gostin
sto se odzva na pozivot na Sovetot na Struškite Večeri ~~lično~~ da prisustvuva
na ovaa ^{festival} večer. Jas, koj poveќе od četiri godini pominav vo negovata zemja, vo
najdobro znam Senegal, sokakva aktivnost i obvrski e ispolnet negoviot život, i znam deka po-
čitot kon našata zemja, kon drugarot Tito i ljubitelite na poetskiot zbor go
dovedoa tuka, ovaa večer da ja pomine so nas.

Uste pred da zamenam za Afrika ubavinata na crniot kontinent ja
otkriv točno preku sengorovata poezija. Podocna, rabotejki na izborot od ne-
govoto tvoreštvo i na prepevite gi uloživ site napori, taa geografski dalečna
zemja da ja približam što e možno poveke do jugoslovenskite čitateli, ljubov-
ta što ja počustvuvav kon mestata Sin, Gore, Žoal da ja izednačam so ljubovta što ja čuvstv-
kon Ohrid, Struga, ~~Blato~~ e, ~~I~~ prekrasната ubavina na devojkite Sinjarki da ja
doživeam kako ubavinata na ~~makedonskite~~ ^{našite} devojki.

Sengorovata poezija me obogati za eden nov poetski svet, a jas se ovidov toj svet da go doblizam do makedonskiot, odnosno jugoslovanskiot čitatel.

Dragi prijatelji na poetskiot zbor,

Se custvuvam neobicno poetstuvuvan sto Sovetot na Struskite Veceri mi ja ukaza doverbata evaa vecer pred vas da go prestavam nesomneno najgolemiot ziv poet na crna Afrika Leopold Sedar Sengor.

Uste ednas sakam licno da mu se zablagodaram na pocituvaniot gostan sto se odzva na pozivot na Sovetot na Struskite Veceri da prisustvuva na festivalot. Jas, koj poveke od cetiri godini pomnav vo negovata zemja, vo Senegal, najdobro znam se kakva aktivnost i obvrski e ispolnet negoviot zivot, i znam deka poetot kon nasata zemja, kon drugaret Tito i ljubitelite na poetskiot zbor go dovedoa tuka, ovaa vecer da ja pomine so nas.

Uste pred da zaminam za Afrika ubavinata na toj kontinent ja otkriv tokmu preku sengorovata poezija. Podocna, rabotetjki na izvorot od negovoto tvorstvo i na prepevite, gi uloziv site napori, taa geografski dalecna zemja da ja priblinam sto e mozno poveke do jugoslovenskite citатели, ljubovta sto ja poetstuvuvam kon mestata Sin, Core, Zool da ja izednamam so ljubovta sto ja poetstuvuvam kon Ohrid, Struga, Bled, a prekrasnata ubavina na devojkite Sinjarki da ja dozivcam kako ubavikata na nasite devojki.

Sengorovata poezija me obogati za eden poetski svet, a jas se obidov toj svet da go doblizam do makedonskiot, odnosno jugoslovenskiot citatelj.

Sengor ne im e nepoznat na nasite citатели. Negovote im cesto blesnuvao na stranicite na jugoslovenskite revii i spisanija ili vo izborite od negovata poezija pecatени vo nzsata zemja. No sega e napraven obid za edno pocelosno prestavuvanje na ovoj golem poet nacrna Afrika, cija poetska matica gi zaplisnuva site poetski kontinenti i go privlekuva vnimanieto ne samo na elspertite i kriticarite, tuku i na najobidnite ljubiteli na ubaviot zbor. Vo poezijata na avtorot na cudesnata "Crna zena", preku koja zacno so drugite

"Pesni od temninata", stana poznat vo celiot svet, otkrivuvaa divite ubavini na crniot kontinent, legendite i veruvanjata, obicite i senzibilitetot na sèvrement-

cite i damna umrenite praroditelji od negoviot roden kraj. Eden duhoven svet, lo-
cirani na mal geografski prostor kako sto e krajot na Sererite vo Senegal, izrasnuva
pred nasi oci vo svet so universalno znacenje i dimenzii. So maglenosta na poetskiot
zbor Sengor go preobrazuva ovoj svet vo iskluciv poetski univerzum, sekemu blizok
i dostapen. Otfirlajki gi site nadvoresni, da ne recame turisticki belezi sto go pra-
vat za mnogumina privleocen i atraktiven, stremejki se da gi otkrije vnatresnite svoj-
stva i sestojbi, Sengor uspeva da dae edna svoja poetska vizija na duhovniot bra-
nuvanja i vrednosti na crniot kontinent, rastreperen od zivi boi i svetlini, neobichni
sumovi i krikanji prasinute i savanite, dlaboki i neumerai udiri na srceto i krvta.

Samo poeti kako sto e Sengor mozat da se nurnat vo neizmernite dlabini
na dusata i duhovniot svet na svojot roden kraj i od nego da izlezat so poraki za
neto covestvo.

Imeto na Sengor e tesno povrzano so ^{dvigajeto} renesansata na ziniot covек. Na
pragot na svoj vek zapocnuva bucenjeto na svesta kaj crniot covек. Ne najznacacen e-
lement na taa svest e noviot humanizam i usetot kon antickoto paganstvo. Crniot co-
vek go glorificira svoeto minato, izgubeno vo maglite na minatiot vekovi i nedamna
povtorao otkrieno. Se cistvuva gord sto e naslednik na edana cuderno bogata civili-
zacija. Toj konečno soznava deka Afrika ne e kontinent bez kultura i civilizacija,
taa izrasnuva pred nego kako izvor na inspiraciji na drugite kulturi i ziv muzej na
starite civilizacii.

Sengor e strasen privrzenik na ideite na renesansata. Spored nego covек
moze najdlaboko i najavtentieno da se otkrije preku negovata umetnost. Za da se raz-
bere dusata na narodot, treba prvin da se prouci negovata umetnost. Egzoticnata presta-
va za Afrika poleka mu go ostapuva mestoto na naucnoto istrazuvanje. Istrazuvanjata
se sestrani: od folklorot, religioznite veruvanja i rituali, do ustrojstvoto na opstestvo-
to.

Etnografskite istrazuvanja vo Afrika odigraa ogromna uloga vo prigotvu-
njeto povolen teren za literaturno tvorestvo na Sengor i na negovata generacija.

Interesot na črni svet vo svetskata umetnost počneva poudarjati da se priznava. Kubizem, delumno inspiriran od afrički temi, odigruva posebno vlogo vo priznavanju na črnekata umetnost. Pablo Pikaso so svoeto stvarstvo odprl nova etapa vo modernoto slikarstvo i vo poznavanju na afričkata umetnost. Vo slikarstvu i vo skulpturata, isto kako i vo tradicionalnata afrička umetnost, Pikaso ja razliva fizičkata forma za da podobro opiše bitnite kvalitete za subjektot sto ne se naoga ni vo vreme to ,ni vo prostor, tu ku vo beselesnata verno st. Za Gijom Apoliner, kako teoreticar na kubizem i golem poznavac na črnekata umetnost, Sengor veli deka e "ogrean mislonoer na umetničkite kreacii na afrički duh".

Vo edna svoja statija napisana 1947 godina Andre Zid zboruva za tri perioda i tri stava sto ovozmožuvaat napredno da se razbere afričkata umetnost. Prvot period e istražuvanje na ova umetnost, potom doaga periodot na blagonaklonet odnos kon nea i najsetno period na razbiranje na taa umetnost, koga taa ne bara samo da da i se pomogne da se izdigne i postepeno da se izučuva ,tuku bara i od nea da se uči.

Vo čvasesetite godini na ovoj vek interesot na črnekata umetnost e mnogu golem. Umetnicite kako sto se Gijom Apoliner, Zen Koko, Pol Gijom, Pablo Pikaso i drugi go soopetuvaa svoeto mislenje za črnekata umetnost vo publikacijata "Akci-ja". Interesot za taa umetnost, kako i najmalot rastez ovozmožija nagradata "Konkur" za literatura da mu se dodeli na pisatelot crnc Rene Maran za romanot "Batuala". Se javuvaat se pogolemi broj pisateli crnci kako sto se Etijan Lero, Pol Nizer, Eme Sezer ,Birago Dlop i drugi, vo čii dela se čuvstvava sila i strast, neznost i surovost, kako i dlaboka povrzanost so nivnite zemji i pleminja od čija crcevena ja crpat svojata umetnička inspiracija.

Uste pred Vtorata Svetska Vojna razni spisanija i publikacii gi objavuvaa pesnite na Sengor. No svojata prva shirka ,to j a objavuva 1945 godina. Toa e zbirka- ra "Pesni od temninata". Pesnite zastapeni vo ova shirka, proniknati so eden dlabok i suptilen lirizam, otkrivaat eden nesekojdneven poet, čij duh ne moze da se potcini

ni kakvi dogmi, pravila i kanoni. Petoa sledat zbirke: "Crni pricesti" 1948, "Pesni
a Naet" 1949, "Etiopiki" 1956, "Nokturna" 1961 i "Pisma od ivernazot" 1972 godina. Sekoja
od ovie zbirke nosi svoje posebno obeležje i predstavu dragocenost u raznimat na
svetskoto poetsko stvarstvo. Poslednata zbirka "Pisma od ivernazot" nosi pečat na se-
kavanja na poet koji mnogo znae, mnogo videl, putoval, doživljal, taa je izraz na negovoto
iskustvo, filozofija i refleksivnost. Taa predstavlja sintezam na negovoto stvarstvo i
ja nosi svežinata na mladost i mudrost na godinama.

Posobno važno mesto zaslužuje "Antologija na novata crnacka i malgaska po-
ezija na francuski jazyk" od Sengor, so predgovor od Jan Pol Sartr "Crniot Orfej". Po-
javata na ova antologija je nastala od prvostepeno značenje, ne samo zaradi rastape-
nosti i vrednosti na poetskite prilozii sto ovozmožavajuat edno široko sogleđivanje na
literaturnite dostignanja vo ovoj del na svetot, tuku i zaradi toa sto ova liriska i
poetska simfonija vo svojot potekst go nosi duhet na Negritidot.

Zborot Negritid za prv pat go upotrebuvaat Sezer i Damas vo 1934 godina
vo edinstveniot broj na spisanieto "Crni student". Vo ovoj zbor izleguva od teanot
krug na izvesnosta duri 1939 godina koga Eme Sezer i Leon Damas go razrabotuvaat
konceptot na Negritidot, go obnaruđujuat i gi lansiraat osnovnite postavki. Sengor
go prilika Negritidot i vrz negova baza ja koncipira svojata Antologija.

Jan Pol Sartr vo predgovorot "Crniot Orfej" veli deka Negritidot predstavuwa rea-
kcija protiv beliot svet, prirodno i neizbežno sprostavuvanje na privilegijite na
belite. Crniot čovek, dolgo vreme tretiran od kolonizatorskata politika i kultura sa-
mo kako predmet i objekt, počinuwa da osećuwa deka postoji vo politikata i opstestvoto.
Toj se isprava pred edna lična i subjektivna nepravda, pred rasizmot na belite sto
go zaslega vo negovoto najduboko bitie.

Negritidot za Sartr je sustinska reakcija vo edna istorijska situacija. Toj
je istovremeno pojdovna točka, realizacija i nadminuvanje. Pojdovna točka je kako spro-
stavuvanje na rasizmot na belite, realizacija-kako čuvstvo na gordost zaradi pripa-
nost na crnata rasa, nadminuvanje-zosto mogot na ova realizacija označuvaj

na razlikite ponegu rasite. Po Sartr, Negritidot vodi vo samounistuvanje, toj e premia a ne kraj, sredstvo a ne cel. Nadminuvanjeto na Negritidot sto go prereknuva Sartr ozna- cuva prerastuvanje vo humanizam. Anti-rasistickiot rasizam na Negritidot irasizmot na belite ke se neutraliziraat i ke dovedat do razbiranje i ljubov megu lugeto.

Vo pocetok Sengor ne ja saka ine ija priifaka ovaa ocenka na Negritidot. Po dolgo molcenje toj istapuva na Bertona vo 1961 g. vo odbrana na Negritidot i megu ostanatoto veli: "Zan-Pol Sartr nema sesema pravo koga vo "Crniot Orfej" Negritidot go definira kako "Anti-rasisticki rasizam", no sekako ima pravo koga go definira kako afektiven stav vo odnos na svetot". Od toj moment Sengor ja prezema ulogata na tolkuvac na Negritidot i se bori za negova afirmacija. Spered Sengor Negritidot e "Dinamicna filozofija, otvatanje kon svetot, vkupnost na vrednosti na crneckata civilizacija i pridones na crniot svet vo ci- vilizacijata na covestvoto za sozdavanjex na nov svet".

Sengor opretsedatel na Senegal, najistaknata licnost na svojot narod i svojata se- vja, poznat borec za konecno osloboduvanje na crniot svet od kolonijalno ropstvo. Negoviot ravnoen politicki pat e neobichno bogat i zasluzuva posebno poglavie i analiza, sto ne e a ambicija na ovoj prikaz. Toa go istaknuvame poradi faktot sto dences ne moze da se zbu- nuva za poetot Sengor a da ne se misli istovremeno i na politicarot Sengor. Pomogu poezi- jata i politikata ostvoreno e edno organsko edinstvo, postignata e harmonija pomegu pre- okupaciite na poetot i poetskite ambicii na politicarot.

Sengor izrasnuva vo Dijali, sto ke rece trubadur i poet na eden narod i edna civi- lizacija, koj ne e opsednat samo so vrednostite na taa civilizacija i so stremezot tie da se obnovat, ami i vo Dijali za kogo segasnosta i idninata na svetskata civilizacija prestaruvaat dlabok intimen tvorecki nemir. Kako da se integriraat vrednostite na sekoj narod vo civilizacijata na covestvoto i kakva ke bide taa utresna civilizacija-toa se pisanja sto go macat i obespekujuvaat Sengor i go cekaat poetskiot odgovor na golemiot Dijali.